

MÄNNISKORÄTTSCENTRET

VERKSAMHETSPLAN FÖR 2017

**Godkänd vid Människorättsdelegationens möte
5.9.2016**

1 CENTRALA PUNKTER I MÄNNISKORÄTTSCENTRETS VERKSAMHET 2017

1.1 Utgångspunkter för planeringen

- Omfattande lagstadgade uppgifter, viktigt att prioritera uppgifterna
- Människorättscentrets verksamhet redan etablerad
- Fungerande samarbete med justitieombudsmannens kansli och aktörer för grundläggande och mänskliga rättigheter
- Människorättscentret måste bli ännu mer känt
- Ny uppgift 2016 med stöd av artikel 33.2 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- Extra tjänst i budgeten 2016 – centret har fyra permanenta tjänster
- År 2016 tillsattes en ny människorättsdelegation

1.2 Att främja information, utbildning, fostran och forskning

Information

Det finns ingen tjänst vid Människorättscentret som fokuserar på information. Informationen och kommunikationen sköts med hjälp av experterna och tillfälliga krafter vid centret. Personalens informationskompetens utvecklas genom utbildning och vid behov används externa kommunikationstjänster.

Människorättscentret informerar genom att regelbundet utarbeta **nyhetsöversikter** om både internationella och finländska/**inhemska** händelser och ämnen i anslutning till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Kommunikationen om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna främjas också genom att erbjuda information till journalister. Människorättscentret presenterar sin verksamhet bland annat vid utbildningstillfällen som riksdagen ordnar för journalister. För att informera används också **nätverk inom fältet för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna**, varav det viktigaste är människorättsdelegationen.

Ett viktigt sätt att informera och utbilda är de **tillställningar** Människorättscentret ordnar **för inbjudna och allmänheten**. Tillställningar ordnas om nya och aktuella teman som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, ofta i samarbete med andra människorättsaktörer.

Centrets webbplats, Facebook-sida och Twitter-konto används för att informera allmänt om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

När FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning trätt ikraft i Finland i juni 2016 utvecklas informationen och kommunikationen på det sätt som de nya främjande- och övervakningsuppdragen förutsätter och i samarbete med andra aktörer. Under 2017 försöker man trygga kommunikationens **tillgänglighet** bland annat genom att förnya webbplatsen.

Utbildning och fostran om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Utbildning och fostran om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna är fortsättningsvis en viktig prioritet i Människorättscentrets verksamhet.

Under 2016 utvecklade Människorättscentret en föreläsningsserie om de grundläggande och fri- och rättigheter och de mänskliga rättigheterna. Föreläsningsserien består av fem föreläsningar och tillhörande material, som tar upp centrala begrepp, strukturer och innehåll i de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Föreläsningarna är tillgängliga för alla på Människorättscentrets webbplats.

År 2017 är målet att sprida föreläsningsserien så mycket som möjligt. Föreläsningen kompletteras också med viktiga teman, såsom föreläsningar om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och ursprungsfolk rättigheter.

I januari 2017 deltar Människorättscentret i Finlands största evenemang inom området för undervisning och fostran. Vid evenemanget Educa som hålls i Mässcentrum byggs en utställning upp på temat människorättsfostran. Dessutom planerar Människorättscentret ett scenprogram om människorättsfostran tillsammans med lärarnas fackförbund.

I början av 2017 förväntar man sig att statsrådets handlingsprogram för de grundläggande och mänskliga rättigheterna ska godkännas. Ett av programmets fyra teman tar upp människorättsfostran. Människorättscentret har stött utarbetandet av programmet och arbetar för att göra det känt och effektivt 2017.

Människorättscentret ger även expertstöd till instanser som håller på med utbildning om de mänskliga rättigheterna, bland annat om ämnet mänskliga rättigheter och företagsverksamhet. Diskussionerna för att främja fostran och utbildning om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga

rättigheterna i Finland fortsätter tillsammans med flera samarbetspartner.

Forskning om de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Människorättscentret följer med forskningen om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, i synnerhet gällande teman som är viktiga för centret, såsom människorättsfostran och -utbildning och rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Centret informerar även om aktuell forskning och aktuella evenemang i sina nyhetsöversikter.

Under 2016 genomförde Nordiska institutet för miljö- och minoritetsrätt en kartläggning av forskningen om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i Finland på uppdrag av Människorättscentret. **Undersökningen publiceras i mars 2017 på forskningsdagarna om grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter som ordnas i Åbo.**

1.3 Rapporter om hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses

Människorättscentret samlar in och analyserar information om hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna förverkligas och om tillgången till rättvisa. Förutom den information som myndigheterna producerar finns information att tillgå bland annat från de högsta laglighetsövervakarna, de särskilda ombudsmännen, forskningsinstituterna och medborgarorganisationerna. Vid behov görs egna utredningar.

Uppföljningen av att rättigheterna för personer med funktionsnedsättning tillgodoses är från och med juni 2016 Finlands nationella människorättsinstitutionens särskilda uppgift. **Människorättscentret utvecklar övervakningen av att de funktionsnedsattas rättigheter tillgodoses** under 2017 i samarbete med inhemska intressentgrupper, bland annat riksdagens justitieombudsman, diskrimineringsombudsmannen, handikapporganisationerna och forskningsinstituterna. Människorättsdelegationens permanenta sektion eller **kommittén för mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning stöder arbetet och deltar i det som en del av den nationella uppföljningsmekanismen.**

1.4 Initiativ och yttranden

Människorättscentret ger utlåtanden om **aktuella lagstiftningsprojekt**. Centret tar också initiativ till andra aktuella frågor inom de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna och publicerar ställningstaganden samt

erbjuder expertstöd i synnerhet inom insatsområdena i sin egen verksamhet. När det gäller initiativ och utlåtanden fäster man även uppmärksamhet i synnerhet vid rättigheterna för särskilt utsatta personer och vid att de tillgodoses.

1.5 Deltagande i europeiskt och internationellt samarbete

Människorättscentret medverkar i det europeiska och internationella samarbetet för att främja och trygga grundläggande och mänskliga rättigheter. Tyngdpunkten ligger på samarbete, som de nationella människorättsinstitutionerna deltar i.

Man har i synnerhet ett nära samarbete med det europeiska nätverket för nationella människorättsinstitutioner (**ENNHRI**). Människorättscentret har sedan november 2015 fungerat som styrelsemedlem i ENNHRI och deltar aktivt i dess olika arbetsgrupper. Dessa är bland annat den juridiska arbetsgruppen och arbetsgruppen för verkställandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Dessutom deltar man den verksamhet som sker i ENNHRI:s mer inofficiella nätverk.

I samarbetet med EU:s byrå för grundläggande rättigheter betonas informering om dess forskningsresultat och årsrapport samt organisering av gemensamma evenemang och deltagande i tillställningar som ordnas av byrån. Människorättscentret deltar i arrangeringen av byrå direktörens besök till Finland våren 2017.

Med Europarådet och FN:s organ och tillsynsorgan kan man förutom att ge uppgifter och följa upp rekommendationer också ha andra typer av samarbete, till exempel i form av evenemang och utbildning.

1.6 Övriga uppgifter i anknytning till främjandet och tillgodeendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Människorättscentret informerar om den periodiska rapporteringen och uppföljningen av genomförandet av internationella och regionala människorättskonventioner och följer upp att rekommendationerna genomförs.

Människorättscentret lämnar in kompletterande information om situationen för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i Finland direkt till övervakningsorganen och kan höras när Finlands periodiska rapport behandlas i ifrågavarande kommitté. I maj 2017 ska Finland granskas under den tredje omgången av FN:s universella periodiska granskning i

rådet för mänskliga rättigheter. **Människorättscentret rapporterade direkt till UPR-sekretariatet i september 2016 och deltar i Finlands UPR granskning i rådet för mänskliga rättigheter i Genève under 2017.**

1.7 Samarbete

Dialogen med andra myndigheter som följer upp, övervakar eller främjar de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna (de högsta laglighetsövervakarna och de särskilda ombudsmännen) fortsätter även 2017 i form av möten som sammankallas två gånger om året.

Det nätverk som statsrådet tillsatt och som består av kontaktpersoner för grundläggande och mänskliga rättigheter vid ministerierna är också en viktig samarbetspartner. Människorättscentrets sakkunnig fungerar som permanent sakkunnig i nätverket.

I början av 2017 förväntas Statsrådets handlingsplan för grundläggande och mänskliga rättigheter som beretts av Statsrådets nätverk av kontaktpersoner för grundläggande och mänskliga rättigheter att godkännas. Människorättscentret har understött utarbetandet av programmet och främjar och följer upp efterlevnaden av det.

Människorättscentret håller därtill regelbunden kontakt med aktörer i riksdagen, bland annat utskotten och människorättsgruppen samt ordnar evenemang som riktas till riksdagsledamöter och tjänstemän riksdagen.

Man håller även kontakt med människorättsorganisationerna och forskningsenheter vid universiteten som framhäver de mänskliga rättigheterna genom att ordna möten och gemensamma tillställningar samt för att utbyta information.

2 MÄNNISKORÄTTSDLEGATIONEN

Den första människorättsdelegationens mandatperiod avslutades den 31 mars 2016. Riksdagens justitieombudsman tillsatte en ny människorättsdelegation den 17 mars 2016. För att utbyta erfarenheter mellan den gamla och den nya delegationen ordnades ett gemensamt möte i april 2016 och samtidigt organiserades den nya delegationen. Våren 2016 lämnade Människorättscentret en förfrågan till delegationens medlemmar för att höra delegationen om dess arbets- och förfaringssätt, uppgifter och om vilka frågor om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna som behandlas.

Utgående från resultaten av förfrågan och diskussionen i delegationen beredde Människorättscentret en **tvåårig arbetsplan för delegationens verksamhet 2016–2018 (bilaga)**, som godkändes vid delegationens sammanträde den 5 september 2016.

Artikel 33 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning förutsätter en oberoende mekanism med uppgift att främja, skydda och följa den nationella verkställigheten av konventionen. Enligt lagen sörjer riksdagens justitieombudsman, Människorättscentret och dess människorättsdelegation för uppgifterna enligt artikeln.

Enligt konventionen ska det civila samhället, särskilt personer med funktionsnedsättning och de organisationer som representerar dem, involveras i och fullt ut medverka i övervakningsförfarandet. **Deltagandet sker bland annat via en permanent sektion som inrättas under människorättsdelegationen.** Delegationen valde medlemmar till den permanenta sektionen vid ett möte i juni 2016.

Kommittén för mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning inledde sin verksamhet hösten 2016. **Arbetet med att främja medvetenheten om och verkställigheten av samt samarbetsformerna för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning utvecklas under 2017. Därtill inleds övervakningen av genomförandet av konventionen.**

BILAGA

3 MÄNNISKORÄTTSCENTRET, MÄNNISKORÄTTSDLEGATIONEN OCH DEN NATIONELLA MÄNNISKORÄTTSSINSTITUTIONEN

3.1 Människorättscentrets uppgifter

Enligt lagen är Människorättscentrets uppgifter att

- främja information, utbildning, fostran och forskning om de grundläggande och mänskliga rättigheterna, och att främja samarbete på dessa områden
- utarbeta rapporter om hur dessa rättigheter tillgodoses
- ta initiativ och ge utlåtanden för att främja och tillgodose rättigheterna
- delta i det europeiska och internationella samarbetet för att främja och trygga rättigheterna
- sköta andra motsvarande uppgifter som anknyter till att främja och tillgodose rättigheterna.

Människorättscentret behandlar inga klagomål och inga andra enskilda fall.

3.2 Människorättsdelegationen och dess uppgifter

Människorättscentret har en delegation som har som uppgift att i enlighet med lagen och dess förarbeten

- vara ett nationellt samarbetsorgan för aktörerna inom fältet för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna
- behandla vittsyftande och principiellt viktiga frågor som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, och
- årligen godkänna Människorättscentrets verksamhetsplan och centrets verksamhetsberättelse.

Människorättsdelegationen består av representanter för det civila samhället, forskningen kring de grundläggande och mänskliga rättigheterna och andra aktörer som deltar i främjandet och tryggheten av de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Delegationen har minst 20 och högst 40 medlemmar, som utses av riksdagens justitieombudsman. Människorättscentrets direktör fungerar som ordförande för delegationen.

Människorättsdelegationen fattar beslut om Människorättscentrets **operativa huvudlinjer genom att godkänna dess årliga verksamhetsplan och verksamhetsberättelse**. På så sätt styr delegationen centrets verksamhet så att det uppfyller sina lagenliga uppgifter inom ramarna för de tillgängliga resurserna.

3.3 Finlands nationella människorättsinstitution

Människorättscentret har inrättats och delegationen har tillsatts för att det i Finland ska finnas en struktur som tillsammans med riksdagens justitieombudsman uppfyller kraven för en nationell människorättsinstitution enligt de s.k. Parisprinciperna, en serie principer som antogs av FN:s generalförsamling 1993. Till kraven hör bl.a. självständighet och oavhängighet, inte bara formellt utan också ekonomiskt och administrativt samt en så omfattande uppgiftsbeskrivning som möjligt att främja och skydda de mänskliga rättigheterna. Enligt regeringens proposition är syftet med delegationen att uppfylla Parisprincipernas krav på att den nationella människorättsinstitutionen ska ha ett brett nätverk för samarbete eller en pluralistisk sammansättning.

Människorättscentrets uppgifter med att allmänt främja och följa upp de grundläggande och mänskliga rättigheterna, justitieombudsmannens mandat i fråga om de grundläggande och mänskliga rättigheterna och människorättsdelegationens pluralism utgör utmärkta premisser för den nationella människorättsinstitutionens verksamhet.

Den nationella människorättsinstitutionens gemensamma strategi antogs den 18 juni 2014. Institutionens **fem långsiktiga mål** är följande:

1. Den allmänna medvetenheten om, förståelsen av och kunnandet om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ökar och respekten för dem blir starkare
2. Bristerna i tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna identifieras och rättas till
3. Den nationella lagstiftningen och de övriga normverken samt deras tillämpningspraxis säkerställer effektivt att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses
4. Internationella människorättskonventioner sätts i kraft och andra människorättsinstrument införs utan dröjsmål och verkställs effektivt
5. Principen om rättsstaten förverkligas

I människorättsinstitutionens strategi har människorättsdelegationens roll koppling till tre olika mål:

1. Bristerna i tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna identifieras och rättas till: uppfyllandet av rättigheterna följs upp systematiskt av människorättsdelegationen. Brister som uppdagas i tillgodoseendet av rättigheterna förs fram och åtgärder för att avlägsna bristerna främjas och koordineras.

2. Internationella människorättskonventioner sätts i kraft och andra människorättsinstrument införs utan dröjsmål och verkställs effektivt. Människorättscentret ger med stöd av människorättsdelegationen utlåtanden och information till de internationella organ som övervakar och följer med de mänskliga rättigheterna

Artikel 33 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning förutsätter en oberoende mekanism med uppgift att främja, skydda och följa den nationella verkställigheten av konventionen. Enligt lagen sörjer **riksdagens justitieombudsman, Människorättscentret och dess människorättsdelegation** för uppgifterna enligt artikeln. Enligt konventionen ska det civila samhället, särskilt personer med funktionsnedsättning och de organisationer som representerar dem, involveras i och fullt ut medverka i övervakningsförfarandet. Deltagandet sker bland annat **via den permanenta sektion som lyder under delegationen.**